

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ ИНСТИТУТ ЗА ИСТОРИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	
Изходящ №.....	дата 201 г.
Входящ № <u>634</u>	дата <u>08.08</u> 20 <u>16</u> г.
София 1113, бул. Шипченски проход № 52, бл. 17 тел.: 02/ 979 29 98 ; факс: 02/ 870 21 91	

Становище

на доц. д-р Румяна Първанова

от Института за исторически изследвания - БАН

Председател на научното жури за провеждане на конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в Института за исторически изследвания при БАН.

Конкурсът за академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 2.2 „История и археология“, научна специалност „История на България“ („Нова българска история“), шифър 05.03.06, обявен за нуждите на секция „Нова българска история“ при Института за исторически изследвания – БАН, е обявен в „Държавен вестник“, бр. 29 от 12.04.2016 г. За участие в конкурса е подал документи и е допуснат единствен кандидат главен асистент д-р Владимир Николов Златарски.

Представените по конкурса документи отговарят на изискванията на ЗРАСРБ, правилника на МОН за неговото приложение и тези на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Института за исторически изследвания.

Владимир Златарски завършва магистратура по специалност „балканистика“ в Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 2001 г. Той придобива образователната и научна степен „доктор“ в Института за исторически изследвания - БАН през 2008 г., след защита на дисертация на тема: „Райхът и Царството. Германското присъствие в България 1933-1940 г.“ През 2014 г. допълнената, преработена и актуализирана с най-новата научна литература дисертация е издадена като монография с идентично заглавие. Д-р Златарски притежава многостранна езикова подготовка, владее немски и английски език, на необходимото за учен изследовател ниво се справя и с други езици като руски и румънски.

В конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ гл. ас. д-р Владимир Златарски представя хабилитационен труд на тема: „Неискрените. България, Румъния и Централните сили (1913-1914)“. С., 2016. (под печат). Трудът се състои от уводни думи, въведение, три глави, заключение и библиография, всичко 220 страници. Обект на изследването са българо-румънските отношения в контекста на отношенията на двете балкански държави с Централните сили. Хронологичните граници на монографията се маркират от важни събития в междубалканските и европейските взаимоотношения като Букурещкия договор от 1913 г. и от началния месец на Първата световна война. Изложението завършва с подписването на 18 септември/1 октомври 1914 г. на секретната руско-румънска конвенция. Макар и неголям, хронологическият отрязък от времето, предхождащ Първата световна война, избран от автора, е наситен със важни и повтарни събития и го прави подходящ за монографично изследване.

Един от най-съществените приноси на хабилитационния труд е въвеждането в научно обръщение на разнообразен, нов архивен материал от български и германски хранилища включително и най-последни постъпления. С материалите кандидатът борава изчерпателно и компетентно, на високо професионално ниво.

Що се отнася до характеристиката на научната литература, в увода д-р Златарски се е ограничил с изявлението, че ползва достиженията на модерната историческа наука, разкриваща с оглед на 100-годишната дистанция събитията от „нова необременена гледна точка“. Смятам, че приносите на труда биха се открили много по-добре, ако беше направен анализ на изследванията, посветени на балканската политика на Централните сили, както в българската, така и в чуждата историография, публикувани през един по-продължителен период от време. Солидната библиография към монографията са добра база за това. Дори най-беглият поглед подсказва, че в нашата по-стара историография политиката на Централните сили спрямо България по време на войните (1912-1918) се възприема като нещо единно, като политика на австро-германския блок. Изтъква се и експанзионистичният характер на политиката на Германия и Австро-Унгария на Балканите. Заслуга на труда на д-р Златарски е направеното разграничение между линията на австро-унгарската и германската дипломатия спрямо България и Румъния, както и разногласията между Виена и Берлин във връзка с политиката им на Балканите. Новост в българската историография е изясняването на смяната на приоритите във външнополитическа линия на Германия и Австро-Унгария спрямо България и Румъния през разглеждания период и причините за неуспеха им да привлекат като свои съюзници двете балкански държави в самото начало на Първата световна война.

В хабилитационния труд се изследват задълбочено българо-румънските взаимоотношения и влиянието на великите сили върху тях. Убедително се сочат причините, поради които въпреки усилията от българска страна не се стига до подобряването им след Букурещкия договор. Д-р Златарски е съумял да се оттласне от конкретната фактология на тези взаимоотношения и да изкаже личната си гледна точка, че с неискреността си двете държави, водейки фалшив диалог помежду си, са пропуснали реалните шансове за разбирателство. Следвайки подхода на историзма, кандидатът намира корените за този неуспех в спецификата на епохата, в която националният интерес на държавите стои над всичко.

Друг принос в хабилитационния труд е, че идеите за външната политика и тяхната реализация се разглеждат на всички нива – на ниво държавни глави, външни и пълномощни министри, военни кръгове, обществено мнение. Така се получава цялостна представа за нагласите на елитите и обществата по ключови въпроси от външната политика на Германия, Австро-Унгария, България и Румъния. Изследователските предпочитания на д-р Златарски се отличават и със сполучливи персонални портрети на държавни и дипломатически ръководители, играли роля в международните отношения (1913-1914).

Д-р Златарски се докосва и до друга проблематика, свързана със стратегическите и тактическите цели на германската политика на Балканите в началото на XX в. В този контекст попадат статиите му за Съединението (1885) и Независимостта (1908-1909) на България. Вместо традиционното за българската историческа наука разкриване на отношението на Германия към двете важни събития от българската история, авторът се фокусира върху мястото на Съединението и Независимостта в европейската външна политика на Втория райх и значението им за промяната в баланса на великите сили на Балканите и на Стария континент.

Три студии, отнасящи се до стопанската история и историята на българската стопанска мисъл, също представляват новост в историографията. С голяма научна стойност е студията, посветена за едно от най-важните външнотърговски пера на България – тютюна. Освен с въвеждането в научен оборот на нов извор и друг материал публикацията за търговията с тютюни между България и Германия (1929-1944) се отличава и с всеобхватно разглеждане на темата за ролята на тютюна в българското и германското стопанство. Други две работи на д-р Златарски за дейността на специалната Междуправителствена българо-германска комисия за контрол върху стопанските въпроси и за становищата на българските стопански специалисти за преобразуваният в икономиката на Третия райх имат отношение към малко познати идеи и практики от 30-те години и от военновременната българска икономика от 40-те години на XX в.

В списъка с публикации правят впечатление оценката за персоналната отговорност на Ив. Евстр. Гешов за водената външна политика през Първата балканска война и издирените биографични материали за ген. Константин Лукаш и за висши германски офицери, действали на Балканите по време на Първата световна война.

Д-р Златарски участва като съставител в документални сборници, в научни форуми и проекти.

С цялостното си научно творчество д-р Владимир Златарски показва афинитет към боравене с максимално широк кръг извори, с осведоменост и професионално ползване на научната литература, в това число и на най-новата. Той се отличава със сериозен изследователски интерес към взаимоотношенията между България, Австро-Унгария и други балкански страни в началото на миналия век.

След като се запознах с трудовете на кандидата, смятам, че продукцията му е на много добро научно ниво, съдържа съществени приноси за историографията и може да получи най-положителна оценка. Затова препоръчвам на уважаемите членове на научното жури да изберат и да предложат на Научния съвет на Института за исторически изследвания да гласува гл. ас. д-р Владимир Николов Златарски да заеме академичната длъжност „доцент“ в Института за исторически изследвания по професионално направление 2.2 „История и археология“, научна специалност „История на България“ („Нова българска история“), шифър 05.03.06.

София, 5 август 2016 г.

Подпис:

(Доц. д-р Румяна Първанова)